

Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Χρηστών Σχολικής Βιβλιοθήκης [ΠΕΧΣΒ]: μια προσπάθεια ενημέρωσης των μαθητών δευτεροβάθμιας σε θέματα πληροφοριακής παιδείας

Εμμανουήλ Νίνος

*ΠΕ 06, Dip RSA TEFL, ΜΔΕ Σπουδές στην Εκπαίδευση
υπεύθυνος της Σχολικής Βιβλιοθήκης στο 9ο Γυμνάσιο Περιστερίου
epninos@hellug.gr*

Περίληψη

Προβληματισμοί και συμπεράσματα από την εφαρμογή ενός προγράμματος εκπαίδευσης χρηστών σχολικής βιβλιοθήκης σε θέματα πληροφοριακής παιδείας που απευθύνεται σε μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με χρήση κυρίως ψηφιοποιημένου υλικού και των Νέων Τεχνολογιών.

Λέξεις κλειδιά:

ανοικτή εξ αποστάσεως εκπαίδευση, άτυπη εκπαίδευση, δια βίου μάθηση, διάχυση της γνώσης, ελεύθερο λογισμικό/λογισμικό ανοικτού κώδικα, έντυπο υλικό, Νέες Τεχνολογίες, πληροφοριακή παιδεία, σχολικές βιβλιοθήκες, τεχνοφοβία, τηλεεκπαίδευση, ψηφιοποίηση cloud computing, independent learner, self-access, ubiquitous computing

Εισαγωγή

Ένα από τα κύρια καθήκοντα του εκπαιδευτικού υπεύθυνου μιας Σχολικής Βιβλιοθήκης είναι να εκπαιδεύσει τους νεαρούς χρήστες της "στη χρήση των καταλόγων, των υπηρεσιών και των συλλογών, θεωρητικά αλλά και βιωματικά" (ΥΠΕΠΘ, 2003) και να προσφέρει "πληροφορίες και ιδέες για τη συμμετοχή τους στη σημερινή κοινωνία της πληροφόρησης και της γνώσης" (ΟΥΝΕΣΚΟ, 2000). Οι γνώσεις αυτές θα τους βοηθήσουν να γίνουν καλοί χρήστες της υπάρχουσας βιβλιοθήκης στο σχολείο τους, θα τους διευκολύνουν στην εκπόνηση των σχολικών τους εργασιών, αλλά και θα συμβάλλουν στην απόκτηση των βασικών δεξιοτήτων ενός ανεξάρτητου μαθησιακά ατόμου, το οποίο θα μπορεί να συμμετέχει ισότιμα στην Κοινωνία της Πληροφορίας, και θα είναι ικανό να συνεχίσει να μαθαίνει σε όλη του τη ζωή (ALA, 1989 και ΥΠΕΠΘ, 2010).

Το πρόβλημα στη σημερινή συγκυρία είναι ότι δεν προβλέπεται από το αναλυτικό πρόγραμμα ξεχωριστή ώρα για τη διδασκαλία του νέου αντικειμένου "πληροφοριακή παιδεία". Επιπλέον είναι αρκετά δύσκολο να πεισθούν οι μαθητές να συμμετάσχουν σε ένα ακόμη "πολιτιστικό πρόγραμμα" λόγω των περιορισμένου ελεύθερου χρόνου τους και των πολλών γνωστών εξωσχολικών τους δραστηριοτήτων. Έτσι η πληροφόρηση για τέτοια θέματα γίνεται εξ ανάγκης αποσπασματικά. Το ζητούμενο είναι, επομένως, να φροντίσουμε τις πληροφοριακές ανάγκες των μαθητών γυμνασίου με ένα άτυπο, εντελώς προαιρετικό, εξειδικευμένο και εξατομικευμένο (tailor-made) πρόγραμμα.

Στα επόμενα περιγράφεται με συντομία ένα πρόγραμμα που ανταποκρίνεται σ' αυτό το ζητούμενο. Πρόκειται για

το πρόγραμμα εκπαίδευσης χρηστών σχολικής βιβλιοθήκης ΠΕΧΣΒ, το οποίο εφαρμόζω ήδη από το σχολικό έτος 2001-2002, πρώτη χρονιά που ανέλαβα τη θέση του υπευθύνου στη σχολική βιβλιοθήκη του 9ου Γυμνασίου Περιστερίου.

Το πρόγραμμα αυτό ξεκίνησε με διάφορες απλές ασκήσεις σε μορφή έντυπου υλικού που χρησιμοποιούσα με όσα παιδιά έβλεπα ότι ενδιαφέρονταν για κάποια παραπέρα ενημέρωση. Έτσι φτιάχτηκε ο πρώτος φάκελος self-access ασκήσεων πληροφοριακής παιδείας. Τη σχολική χρονιά 2006-2007 εφαρμόστηκε το ΠΕΧΣΒ, προσλαμβάνοντας πιο "επίσημη" μορφή, με χρήση της μεθόδου της τηλεεκπαίδευσης, με ψηφιοποιημένο πλέον υλικό που είχα δημιουργήσει ειδικά γι' αυτόν το σκοπό και επικοινωνία με τους εκπαιδευόμενους μαθητές κυρίως μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, επειδή είχαν πάρει μέρος στο πρόγραμμα εκτός από μαθητές του 9ου & 19ου Γυμνασίου Περιστερίου και μαθητές του 2ου Γυμνασίου Χαϊδαρίου, με τους οποίους βέβαια λόγω απόστασης εγώ, ως σύμβουλος/εκπαιδευτής, δεν μπορούσα να επικοινωνώ δια ζώσης (Νίνος, 2007).

Η ύλη του ΠΕΧΣΒ

Η συγκρότηση της ύλης του ΠΕΧΣΒ βασίστηκε στις εξής πηγές:

- α) στην προσωπική μου εμπειρία από παρατήρηση της συμπεριφοράς των νεαρών μαθητών χρηστών μέσα στη βιβλιοθήκη,
- β) σε συζητήσεις με άλλους υπευθύνους σχολικών βιβλιοθηκών που επιχειρούν παρόμοιες καινοτόμες δράσεις,
- γ) στο ερωτηματολόγιο που συμπλήρωσαν μαθητές που φοιτούσαν στο 9ο Γυμνάσιο Περιστερίου το 2007,
- δ) σε ιστότοπους σχολικών βιβλιοθηκών του εξωτερικού, κυρίως αγγλοσαξωνικών χωρών, που έχουν πιο μακρόχρονη σχετική εμπειρία.

Από τη μελέτη αυτού του υλικού κατέληξα ότι το ΠΕΧΣΒ έπρεπε να περιλαμβάνει τις εξής ενότητες:

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Πώς βρίσκω αν έχουμε ένα βιβλίο στη Σ. Β.

Με την ενότητα αυτή οι μαθητές μαθαίνουν να χρησιμοποιούν το ηλεκτρονικό βιβλίο εισαγωγής της σχολικής βιβλιοθήκης και να βρίσκουν αν η βιβλιοθήκη διαθέτει το συγκεκριμένο βιβλίο ή οπτικοακουστικό υλικό (τεκμήριο) που αναζητούν.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Πώς βρίσκω ένα βιβλίο στο ράφι

Με την ενότητα αυτή οι μαθητές μαθαίνουν να χρησιμοποιούν το ταξιδετικό σύμβολο και να αναζητούν το συγκεκριμένο τεκμήριο στο ράφι που είναι τοποθετημένο.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Νίνος, Εμμ., «Πρόγραμμα εκπαίδευσης χρηστών σχολικής βιβλιοθήκης [ΠΕΧΣΒ]: μια προσπάθεια ενημέρωσης των μαθητών δευτεροβάθμιας σε θέματα πληροφοριακής παιδείας», *Συνεργασία*, αρ. 1 (Απρίλιος 2010)
www.goethe.de/synergasia

Πώς ψάχνω στο διαδίκτυο

Με την ενότητα αυτή οι μαθητές μαθαίνουν να χειρίζονται φυλλομετρητές, να χρησιμοποιούν μηχανές αναζήτησης, να αξιολογούν ιστοσελίδες και γενικότερα να αξιοποιούν κριτικά τα αποτελέσματα μιας αναζήτησης.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Σχολικές εργασίες / επαναλήψεις

Με την ενότητα αυτή οι μαθητές μαθαίνουν να κρατούν σημειώσεις, να συντάσσουν βιβλιογραφία και γενικότερα να χειρίζονται την πληροφορία, δηλαδή να αξιοποιούν τα περιεχόμενα, τα παραρτήματα, τα γλωσσάρια και τα ευρετήρια ενός βιβλίου.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Πώς ψάχνω σε πληροφοριακά βιβλία

Με την ενότητα αυτή οι μαθητές μαθαίνουν να χρησιμοποιούν με ταχύτητα και ακρίβεια λεξικά, εγκυκλοπαίδειες άτλαντες ή αλμανάκ.

Συμπληρωματικά έχουν αναπτυχθεί:

- α) ένας εισαγωγικός φάκελος με *σύντομες οδηγίες* για τον τρόπο συμμετοχής στο ΠΕΧΣΒ,
- β) ένας φάκελος *εξοικείωσης με τον υπολογιστή* για να βοηθηθούν οι πιο άπειροι μαθητές σε απλά θέματα, όπως ο τρόπος με τον οποίο ανοίγει ένα βίντεο και η αποθήκευση εικόνας ή ιστότοπου. Στο φάκελο επίσης περιλαμβάνεται ένας κανονισμός χρήσης του διαδικτύου, που αφορά στην ασφάλεια κατά την πλοήγηση στον κυβερνοχώρο,
- γ) *ανακεφαλαιωτικές ασκήσεις* για όσους μαθητές επιθυμούν να δοκιμάσουν στην πράξη τι τελικά αποκόμισαν από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα.

Το εκπαιδευτικό υλικό

Το υλικό στην αρχική φάση ήταν σε *έντυπη μορφή*, αποτελούνταν δηλαδή από εκτυπώσεις των ηλεκτρονικών εγγράφων (μαθήματα, ασκήσεις, κατάλογοι περιεχομένων, οδηγός σπουδών) που αναπαράχθηκαν φωτοτυπικά στη βιβλιοθήκη. Το υλικό αυτό τακτοποιήθηκε στα ειδικά ντοσιέ του ΠΕΧΣΒ και είναι εύκολα προσβάσιμο γιατί βρίσκεται στο πρώτο τραπέζι του μικρού μας αναγνωστηρίου. Αφού το υλικό ήταν εξαρχής ψηφιοποιημένο, αποθηκεύτηκε βέβαια και στο μοναδικό τερματικό που μέχρι πέρσι υπήρχε για χρήση των μαθητών. Όσο όμως αναπτυσσόταν το εκπαιδευτικό υλικό με συνεχείς προσθήκες, παρήχθησαν και μερικοί δίσκοι CD που μπορούσαν να δανείζονται οι μαθητές και να έχουν το πρόγραμμα διαθέσιμο και στο σπίτι τους, στον προσωπικό τους υπολογιστή.

Αργότερα δημιούργησα και οπτικοακουστικό υλικό, δηλαδή παρουσιάσεις OpenOffice Impress και σύντομα βίντεο, τα οποία και, όπως αποδείχτηκε, προτιμούσαν οι μαθητές σε σχέση με το απλό έντυπο υλικό.

Το τρίτο βήμα στη χρήση των Νέων Τεχνολογιών ήταν προφανώς η χρήση του διαδικτύου και των ποικίλων εφαρμογών του. Αυτό άρχισε με την απλή χρήση των μηχανών αναζήτησης, πράγμα που ήταν αναγκαίο για την τρίτη ενότητα του ΠΕΧΣΒ.

Αργότερα, όταν βελτιώθηκε η ταχύτητα πρόσβασης στον κυβερνοχώρο, αρκετό από το υλικό αναρτήθηκε στο "σύννεφο", δηλαδή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης της σχολικής βιβλιοθήκης, στο ιστολόγιο και το συνεργατικό χώρο - wiki, όσο και στην η-τάξη, και την υπηρεσία βίντεο του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου. [παράρτημα 1].

Ως εκπαιδευτικό υλικό, για τις δύο πρώτες ενότητες του ΠΕΧΣΒ, μπορούμε να θεωρήσουμε επιπρόσθετα και το πόστερ της δεκαδικής ταξινόμησης Dewey που έχει αναρτηθεί στο χώρο των τερματικών του δικτύου μας, και τις μικρές ταμπελίτσες με τα θέματα (μυθιστόρημα, ποίηση, φωτογραφία, βυζαντινή ιστορία) που είναι κολλημένα στα ράφια της βιβλιοθήκης.

Παιδαγωγικές αρχές και διδακτική μεθοδολογία

Το πρόγραμμα ΠΕΧΣΒ μπορεί να λειτουργήσει υπό τη μορφή της *αυτοδιδασκαλίας* αν το υλικό χρησιμοποιηθεί ως self-access (Sheerin, 1989), κυρίως βέβαια από μαθητές με υψηλή αυτοεκτίμηση που αρέσκονται στο να αυτενεργούν και επιθυμούν να μαθαίνουν μόνοι τους χωρίς την επέμβαση κάποιου διδάσκοντος/συμβούλου/φροντιστή. Υπήρξαν αρκετές τέτοιες περιπτώσεις μαθητών, των οποίων το ενδιαφέρον εστιάστηκε κυρίως στις πρώτες δύο ενότητες του προγράμματος, στην προσπάθειά τους να μάθουν να βρίσκουν μόνοι τους κάτι που τους ενδιαφέρει στη συλλογή της βιβλιοθήκης.

Άλλος τρόπος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η *ανοικτή εξ αποστάσεως Εκπαίδευση (ΑεξΑΕ)* με λίγους μαθητές του 2ου Γυμνασίου Χαϊδαρίου πριν τέσσερα χρόνια, αλλά και με μεμονωμένους δικούς μου μαθητές - χρήστες της βιβλιοθήκης που τους άρεσε η επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Και σ' αυτήν την περίπτωση οι συμμετέχοντες είχαν τα χαρακτηριστικά του ατόμου που αυτενεργεί και έχει όχι απλώς ξεπεράσει πιθανές τεχνοφοβικές τάσεις, αλλά γοητεύεται ιδιαίτερα από τη χρήση των υπολογιστών και γενικότερα των Νέων Τεχνολογιών.

Ο τρίτος πιο παραδοσιακός τρόπος εφαρμογής του ΠΕΧΣΒ ήταν η *πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλία*, που εφαρμόστηκε επανειλημμένως όποτε δινόταν ευκαιρία να κατέβει ένα ολόκληρο τμήμα στη σχολική βιβλιοθήκη. Το πρόβλημα εδώ έγκειται στο γεγονός ότι κάποιοι μαθητές μπορεί να μην ενδιαφέρονται, και επειδή το αντικείμενο της πληροφοριακής παιδείας δεν είναι εξεταζόμενο μάθημα ούτε προσφέρεται κάποιος βαθμός, μερικοί μαθητές δεν κατανοούν τη σπουδαιότητά του.

Ένας άλλος τρόπος εφαρμογής του ΠΕΧΣΒ θα μπορούσε να ήταν η δημιουργία μιας ομάδας "*φίλων της σχολικής βιβλιοθήκης*", που θα συναντιόταν στο χώρο της βιβλιοθήκης ανά τακτά διαστήματα (μια φορά ίσως το μήνα), όπως συνήθως συμβαίνει με τα διάφορα πολιτιστικά ή περιβαλλοντικά προγράμματα. Κάτι τέτοιο επιχειρώ δοκιμαστικά τη φετινή χρονιά, αλλά υπάρχει το πρόβλημα της εύρεσης ελεύθερου χρόνου, εκτός ωρών διδασκαλίας φυσικά. Αν αυτή η λύση αποδειχθεί πολύ δύσκολη στην υλοποίηση της θα πρέπει να κατευθυνθώ σε κάποια λύση *τηλεκπαίδευσης με μια πλατφόρμα ελεύθερου λογισμικού*, όπως το Moodle.

Συμπεράσματα

Το ΠΕΧΣΒ είναι μια πιθανή λύση που απαντά στην ανάγκη για παροχή πληροφοριακής παιδείας, όπως φάνηκε έστω σε μικρή κλίμακα, από την εφαρμογή του στη σχολική βιβλιοθήκη του 9ου Γυμνασίου Περιστερίου. Η άρση αρκετών τεχνολογικών περιορισμών του παρελθόντος τη φετινή χρονιά (ευρυζωνική σύνδεση, μικρό δίκτυο Ubuntu LTSP με τέσσερα τερματικά στη βιβλιοθήκη, πρόσβαση στο διαδίκτυο από το σπίτι για την πλειοψηφία των σημερινών μαθητών, φορητοί υπολογιστές της ψηφιακής τάξης για κάθε μαθητή της Α' Γυμνασίου) επιτρέπει την απρόσκοπτη χρήση του ψηφιοποιημένου υλικού και την ευκολότερη χρήση των Νέων Τεχνολογιών (βιντεοσκοπήσεις, φωτογράφιση ακόμη και από ένα φθινό κινητό, ανέβασμα στο διαδίκτυο ακόμη και μεγάλων οπτικοακουστικών αρχείων), πράγματα που μόλις δυο-τρία χρόνια πριν φαίνονταν όνειρα θερινής νυκτός.

Αν η τάση αυτή συνεχιστεί και τις επόμενες χρονιές, θα επιτευχθεί επιτέλους το "*απανταχού υπολογίζειν*", η συνεχής δηλαδή χρήση υπολογιστών συνδεδεμένων στο διαδίκτυο παντού, μία εντελώς πρωτόγνωρη κατάσταση που θα ανοίξει νέους ορίζοντες και θα προσφέρει το μέσον στο διδάσκοντα και τον μαθητή να χρησιμοποιήσει το ψηφιοποιημένο εκπαιδευτικό υλικό χωρίς χωροχρονικά εμπόδια. Τα τείχη βέβαια της παραδοσιακής τάξης ως χώρου μάθησης θα καταρρεύσουν σιγά-σιγά, αφού ολόκληρη η κοινωνία θα προσφέρει ανεξάντλητες ευκαιρίες μαθησιακών συμβάντων, επειδή θα έχει μετατραπεί σε πραγματική *κοινωνία της πληροφορίας και της δια βίου μάθησης*.

Το ΠΕΧΣΒ διαθέτει στην παρούσα φάση τα εξής χαρακτηριστικά:

- παραμένει *ανοικτό*, αφού όλο και περισσότερο από το υλικό του διατίθεται ελεύθερα στο διαδίκτυο προς χρήση από οποιοδήποτε συνάδελφο υπεύθυνο σχολικής βιβλιοθήκης και με τον τρόπο αυτό συμβάλλει στη διάχυση της γνώσης αίροντας χωροχρονικούς ή οικονομικούς φραγμούς (Θεμελής, 2001, Race, 1999, Keegan, 1980 και 2000 Keegan, 2000),
- *παραμένει άτυπο*, απελευθερώνοντας το διδάσκοντα/ δημιουργό του υλικού από τα βαρετά και χρονοβόρα καθήκοντα του επιτηρητή (Wedemeyer, 1978 Paine, 2003),
- διαθέτει *ρευστότητα*, μια ιδιότητα η οποία είναι επιθυμητή παιδαγωγικά για δράσεις αυτού του είδους, επειδή έτσι ανταποκρίνεται καλύτερα στις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών όσο και στις σημειούμενες τεχνολογικές προόδους (Clark & Mayer, 2008 και Παντάνο-Ρόκου, 2002),

Νίνος, Εμμ., «Πρόγραμμα εκπαίδευσης χρηστών σχολικής βιβλιοθήκης [ΠΕΧΣΒ]: μια προσπάθεια ενημέρωσης των μαθητών δευτεροβάθμιας σε θέματα πληροφοριακής παιδείας», *Συνεργασία*, αρ. 1 (Απρίλιος 2010) www.goethe.de/synergasia

- λειτουργεί *προαιρετικά*, για να προσελκύσει μαθητές που έχουν συνείδηση των γνωστικών τους αναγκών και είναι έτοιμοι να ανταποκριθούν στις ιδιαιτερότητες ενός προγράμματος που απαιτεί αυτενέργεια εκ μέρους του εκπαιδευομένου (Κωνσταντίνου, 2005 και Knowles, 1980),
- καθίσταται *ολόένα και πιο ψηφιοποιημένο*, επειδή η λύση χαμηλής τεχνολογίας (έντυπο υλικό) αποδεικνύεται στην πράξη χρονοβόρα, ακριβή και δύσχρηστη σε σύγκριση με το ψηφιοποιημένο υλικό. Η διάδοση του έντυπου υλικού θα ήταν εξαιρετικά δύσκολη, ίσως και αδύνατη, αφού δε θα μπορούσε παρά να αποσταλεί ταχυδρομικά, πράγμα που δεν είναι εφικτό με τα πενιχρά ή ανύπαρκτα κονδύλια που διαθέτουν οι σχολικές βιβλιοθήκες,
- είναι *μαθητοκεντρικό*, αφού ο εκπαιδευόμενος ακολουθεί ενσυνείδητα ένα "κύκλο μάθησης" ξεκινώντας από τη συγκεκριμένη εμπειρία, και προχωρώντας στην παρατήρηση, τον στοχασμό και σχηματισμό αφηρημένων εννοιών και καταλήγοντας στον έλεγχο και την εφαρμογή στην πράξη των γνώσεων που αποκτά (Jarvis, 2004). Φυσικά στο μοντέλο αυτό ο εκπαιδευόμενος "μεταμορφώνεται" με τον καιρό σε ανεξάρτητο μαθησιακά άτομο που αλλάζει όχι μόνον ως προς τα όσα μαθαίνει, αλλά κυρίως ως προς τον τρόπο που μαθαίνει (Keegan, 2007).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- American Library Association (1989), *Presidential Committee on Information Literacy. Final Report*. Chicago: ALA, διαθέσιμο στο <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/whitepapers/presidential.cfm>, ανακτήθηκε στις 17/2/06.
- Clark, R. & Mayer, R. (2008), *e-Learning and the science of instruction*. 2nd edition. San Francisco: Pfeiffer
- Jarvis, P. (2004), *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Keegan, D. (1980), "On the nature of distance education", *ZIFF Papiere* Vol. 33. Zentrales Institut für Fernstudium, Fernuniversität in Hagen, διαθέσιμο στο [http://www.udgvirtual.udg.mx/biblioteca/bitstream/123456789/1359/1/On the Nature of Distance Education.pdf](http://www.udgvirtual.udg.mx/biblioteca/bitstream/123456789/1359/1/On%20the%20Nature%20of%20Distance%20Education.pdf), ανακτήθηκε στις 8/12/2006.
- Keegan, D. (2000), *Οι βασικές αρχές της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Keegan, D. (2007), «Ποιο σχήμα μετασχηματίζει; μια δομο-αναπτυξιακή προσέγγιση στη μετασχηματίζουσα μάθηση». Στο Mezirow, J. (επιμ.). *Η μετασχηματίζουσα μάθηση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Knowles, M. (1980), *The modern practice of adult education: from pedagogy to andragogy*. Englewood Cliffs, NJ: Cambridge Adult Education.
- Paine, N. (2003), "Living and learning in the information age: from the school to e-school to no school?", In Bradley, J. (ed.) *The open classroom: distance learning in and out of schools*. London: Kogan Page.
- Race, P. (1999), *Το εγχειρίδιο της ανοικτής εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

- Sheerin, S. (1989), *Self-access* Oxford: Oxford University Press.
- Wedemeyer, C. A. (1978), "Learning through technology", *ZIFF Papiere*, Vol. 26. Zentrales Institut für Fernstudium, Fernuniversität in Hagen, διαθέσιμο στο http://www.fernuni-hagen.de/ZIFF/ZP_026.pdf, ανακτήθηκε στις 16/4/2007.
- Θεμελής, Σ. (2001), *Η συμβολή της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης στην παροχή ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση και στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού*. 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την ΑεξΑΕ. Πάτρα 25-27 Μαΐου 2001, διαθέσιμο στο http://www.eap.gr/news/EXAGGELIA_SYNEDRIOU/synedrio/html/sect2/100.htm, ανακτήθηκε στις 10/5/2007.
- Κωνσταντίνου, Κ. (2005), «Διδασκαλία και μάθηση σε μια σύγχρονη κοινωνία», Στο: Ρετάλης, Σ. (επιμ.). *Οι προηγμένες τεχνολογίες διαδικτύου στην υπηρεσία της μάθησης*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Νίνος, Ε. (2007), *Σχεδιασμός, υλοποίηση και αξιολόγηση μιας εκπαιδευτικής εφαρμογής ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για χρήστες σχολικής βιβλιοθήκης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα*. Διπλωματική εργασία για το Μ.Δ.Ε. «Σπουδές στην Εκπαίδευση». Πάτρα: ΕΑΠ, διαθέσιμο στο http://class.eap.gr/QuickPlace/ekpde/Main.nsf/h_BDB82CF5AC25216AC2257035003C00CB/7D518D95BCF412E2C225737E0058ADDD/?OpenDocument_, ανακτήθηκε στις 10/1/2010.
- ΟΥΝΕΣΚΟ (2000). *Το Μανιφέστο της ΟΥΝΕΣΚΟ για τις σχολικές βιβλιοθήκες*, διαθέσιμο στο <http://www.haef.gr/gre/libraries/manifest/manifest.html>, ανακτήθηκε στις 2/5/2007.
- Παντάνο-Ρόκου, Φ. (2002), *Διδασκαλία από απόσταση με χρήση υπερμέσων*. Αθήνα: Κριτική.
- ΥΠΕΠΘ (2003), *Πλαίσιο λειτουργίας σχολικών βιβλιοθηκών*, Υπουργική Απόφαση ΦΕΚ Αρ. Φύλλου 1784, 2 Δεκεμβρίου 2003, διαθέσιμο στο http://www.ypepth.gr/el_ec_category2099.htm, ανακτήθηκε στις 2/3/2006.
- ΥΠΕΠΘ (2010), *Νέο σχολείο: πρώτα ο μαθητής*, διαθέσιμο στο http://www.ypepth.gr/docs/neo_sxoleio_brochure_100304.doc, ανακτήθηκε στις 5/3/2010.
- **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1**

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΥΛΙΚΟΥ ΤΟΥ ΠΕΧΣΒ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

1. Σύντομο βίντεο με τίτλο "Αναζήτηση λογοτεχνικού βιβλίου στη σχολική βιβλιοθήκη", όπου μαθήτριά του γυμνασίου μας εξηγεί πώς αναζητά ένα λογοτεχνικό βιβλίο μέσω του βιβλίου εισαγωγής (έγγραφο OpenOffice Calc) της σχολικής βιβλιοθήκης και πώς το βρίσκει στο ράφι χρησιμοποιώντας το ταξιθετικό του σύμβολο. Υπηρεσία βίντεο του ΠΣΔ. <http://vod.sch.gr/video/view/762.html> Ενότητα 1 και 2 του ΠΕΧΣΒ

2. Πώς ψάχνω γρήγορα σε λεξικό (G666106). Σύντομη παρουσίαση που βοηθά τον άπειρο χρήστη να βρίσκει γρήγορα ένα λήμμα σε αλφαβητικό λεξικό. <http://eclass.sch.gr/modules/document/document.php> (ανοίξτε το υλικό μαθήματος)
Ενότητα 5 του ΠΕΧΣΒ
Υπηρεσία η-τάξη του ΠΣΔ

3. Σχέδιο μαθήματος για χρήση ετυμολογικών λεξικών που μπορούν να χρησιμοποιήσουν συνάδελφοι σε σχολικές βιβλιοθήκες, στο συνεργατικό χώρο - wiki της σχολικής βιβλιοθήκης. <http://vivliothiki.wikispaces.com/%CE%9C%CE%91%CE%98%CE%97%CE%9C%CE%91+47+%CE%95%CE%>

Νίνος, Εμμ., «Πρόγραμμα εκπαίδευσης χρηστών σχολικής βιβλιοθήκης [ΠΕΧΣΒ]: μια προσπάθεια ενημέρωσης των μαθητών δευτεροβάθμιας σε θέματα πληροφοριακής παιδείας», *Συνεργασία*, αρ. 1 (Απρίλιος 2010) www.goethe.de/synergasia

[A4%CE%A5%CE%9C%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%9A%CE%91+%CE%9B%CE%95%CE%9E%CE%99%CE%9A%CE%91](#)

Ενότητα 5 του ΠΕΧΣΒ

4. Ανακοίνωση στο ιστολόγιο της σχολικής βιβλιοθήκης για το μάθημα "[To ηλεκτρονικό λεξικό Merriam-Webster's Learner's Dictionary](#)", όπου υπάρχουν οι υπερδεσμοί για το υλικό και τις σχετικές ιστοσελίδες. <http://vivliothiki.blogspot.com/2010/03/merriam-websters-learners.html>

Ενότητα 5 του ΠΕΧΣΒ